

אור המאיר

על פרשת המן

[בהעלאתך]

כי הנה כלל זה מנח בדינו, שכללות תורתנו הקדושה ישנה תמיד בכל אדם ובכל זמן, ונוקב והולך מאז ראשית הבריאה עד עתיד,

ועדין לא פסק ענין הורדת בחינת המן לכל אחד ואחד מישראל...

ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן, והנה אתו לפני ה' למשמרת לדתכם"

ותכן הדברים להעיר לבות בני אדם לבטח לבם בהאלמים, כי זה כל האדם שישליך את נפשו ומאודו וכל אשר לו, וסבת טרפו ודי מחסרו, כי לא יגמר להשיגו, אלא מה שקדם בראשון הקדוש ברוך הוא שהוא הנכון לפניו, ואל יחשב כי פרנסתו מעתה לו על סבה ידועה, ובהעדרה יחסר כל בו, כי אם תבטח נפשו באלהים.

ובהיות פן יתכן לו להתמיד בעבודת הבורא בתדירי, בלי הפסק מסבת פגעי הזמן, בהשתדלות השגת מזונותיו, ואל ישגיח מהיכן יזדמן לו פרנסתו וטרפו. כאשר עינינו רואות רבים הם עם הארץ, אם אומרים לאחד מהם למה סרה לך מהתמדת עבודת הבורא, אזי אמר יאמר: עד שיהיה לי די פרנסתי וספוקי, ולכל אשר אתי מאשה ובנים, ועקר שתמצא מענה בפיו:

איך אני מלאכתי מולך אחרי מזונותי,

והלא אין לחם יורד מן השמים,

ואני עמל לעמל פי.

ובאמת מי שלבו חסור מביטחון אומר פן, כי כבר היה לעולמים, כאשר הכינו בני ישראל את לבם בבטחון, לכתם אחרי יתברך במדבר בארץ לא ידועה, ירד להם לחם מן השמים, ומצדו יתברך לא יבצר כמו אז פן עתה להוריד לנו לחם מן השמים, והכל מפאת המתקבלים מונעים הטוב מהם.

ומי שחלק לו אלהים בבינה, ויש בו מדעת קונו, טועם באמת גם עתה בפרטי מזונותיו והבאות טרפו טעם מן...

ולזה צוה משה אל אהרן לקחת צנצנת אחת והנה לפני ה' למשמרת לדורות,

להורות להם לישראל שבהינת המן נוקב והולך מדור לדור עד ביאת הגואל במהרה בימינו.

והכל תולה לערך הבטחון שבטח נפשם באלהים, והאמונה תקוע בקרבם, שאפלו בסבה גופא שעקר מזונותיו תולה באמצעותה, גם שם מלבש הבורא ברוך הוא, ובהעדרו מזאת הסבה לא ידבק מאומה ולאפס ותהו נחשב: ועל דרך ששמעתי בשם הבעש"ט זל"ל"ה, שביאר פרוש הפסוק (דברים י"ז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו...

ובאר, כי הנה יש שלשה בחינות,

מבטיח, בוטח, מבטח,

מלת מבטיח, מורה - אותו המבטיח לזולתו.

בוטח, - מורה - על אותו שיש לו בטחון מהמבטיח.

מבטח מורה - על בחינה בעצמה שיש לו להבוטח מהמבטיח.

והט למשל אנוה אם האדם רוצה להשיג פרנסה מאתו יתברך, אזי הקדוש ברוך הוא נקרא מבטיח, פי עיני כל אליו ישרו לכן להם אכלם בעתם, ובעשותם באחת מהנה הסבות המועתד להבאת טרפם ומזונם, מבטיח שלא יחסר כל בם. האדם נקרא בוטח, אשר לבו בטח באלהים שיגיע מהוזה הפצו, באמצעות סבתו.

ומהות הסבה נקרא מבטח.

מול זה בא הרמז:

ברוך הגבר אשר יבטח בה' ולשום בטחוני באלהים כל כך בחזקה, עד והיה ה' מבטחו, כלומר, אפלו בחינת הסבה בעצמה אצלו - הו"ה, כי בהעדרו יתברך מהסבה לא ידבק מאומה...

ואל יחשב כי פרנסתו מעתה לו על סבה ידוע, ואם תמנע הסבה ההוא ממנו אין ישועתו לו באלהים, פי אם ידע נאמנה שאין מעצור לה' להושיע ברב או במעט. והכלל בזה שיהזק בטחוני בה' עד מסירת הנפש חוץ מטבעה יותר מכל אדם... ומי ששם בטחוני כל כך בחזקה, ויש לו התפשטות הדעת, נפשו יודעת מאד היות בחינת מזונותיו יורדים לו מן השמים, כאשר מאז הורדת מן לדור המדבר:

ולזה כינו הז"ל במאמרם כל האומר

פרשת המן בכל יום, מבטח לו שלא

יחסרו מזונותיו לעולם, ולכאורה יש

לתמה, עינינו רואות רבים וכן שלמים,

פוערים פיהם לבלי חק לומר פרשת המן

בכל יום, ועל הרב ביתם ריקם וחסרים

ואפלו מזון סעודה אחת?

ומכרה לומר שלא באמירה לגבה לבד

תליא מלתא, כי אם לכוון האמוד לחזק

בעצמו בחינת בטחוני, לבלתי יאמר שאין

לחם יורד מן השמים,

ועל פן דורך הוא פקורא בהרים יומם ולילה לא ישבת, ובביתו לא ישכינו רגליו, פעם בחוץ פעם ברחוב, ומאת ה' שכוח לזה לבו, להשיב אקדיו אל לבו מתי אעשה גם אנכי לביתי מתורה ועבודה, פי זה כל אדם רק לעבד עבודת בוראו בתורה ותפלה ומעשה המצוות, ולמה לא יתן החי אל לבו, וכי בשביל זה טרה ופעל בורא עולם ונפח באפו נשמות חיים, והננו בינה ידעת, רק לפרנסת אשתו ובניו וכדומה מצרכי גופניות עולם הזה? הלא בודאי מי הוא פתי וחסר לב לומר ככה, וכבהמה נחשב באומר כדברים האלה, ועינינו רואות עם כל זה רבות בני עמנו, טח מראות עיניהם מהשכיל לבתם, ומטרדים את נפשם יומם ולילה רק עבור צרכיותם הגשמי, ומאת ה' שכוח לזה לבם, ואוי לאותה בושח וכלמה, מה תהיה ביום אחריתם, אנה יולינו חרפתם ובהאיך אנפין יקומו קדם מלכם, ולזה תקנו לנו לומר פרשת המן בכל יום, בכדי לחזק הבטחון, בשם על הלב שכבר היה לעולמים שירד להם לחם משמים, וגם עתה אל יטריח נפשו רק ללחם, כי אין מעצור לה' להושיע, כי אם יתמיד בהשתדלות רק בלמוד תורה ותפלה ומעשה המצוות...